

Šľachtiteľský program plemena merinolandschaf

Úvod šľachtiteľského programu:

Šľachtiteľský program a šľachtenie plemena oviec merinolandschaf (ML) vychádza zo Zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o šľachtení a plemenitbe“) a Smernice Rady 89/361/EHS týkajúcej sa čistokrvných chovných oviec a kôz. Napĺňanie šľachtiteľského programu sa vykonáva v súlade so Zákonom č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 18/2012 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 18/2001 Z. z. o vykonávaní kontroly úžitkovosti, kontroly dedičnosti a testovania úžitkových vlastností, kontroly zdravia, kontroly dedičnosti a testovania zdravia, hodnotenia zovňajšku hospodárskych zvierat, o založení a vedení plemennej knihy, založení a vedení plemenného registra, vedení predpísanej evidencie a o overovaní pôvodu hospodárskych zvierat, Rozhodnutím Komisie 90/254/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre schvaľovanie organizácií a združení chovateľov, ktoré zakladajú alebo vedú plemenné knihy pre čistokrvné plemenné ovce a kozy, Rozhodnutím Komisie 90/255/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre zápis čistokrvných plemenných oviec a kôz do plemenných kníh, Rozhodnutím Komisie 90/256/EHS, ktorým sa stanovujú metódy pre monitorovanie úžitkovosti a posudzovanie genetickej hodnoty čistokrvných plemenných oviec a kôz, Rozhodnutím Komisie 90/257/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria schvaľovania čistokrvných plemenných oviec a kôz a používania ich spermy, vajícok a embryí na plemenárske účely, Rozhodnutím Komisie 90/258/EHS stanovujúcim zootechnické certifikáty o pôvode čistokrvných plemenných oviec a kôz, ich spermy, vaječných buniek a embryí. Tento šľachtiteľský program je zároveň vypracovaný s ohľadom na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012 o zootechnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat, hybridných plemenných ošípaných a ich zárodočných produktov a na obchodovanie s nimi a ich vstup do Únie a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 652/2014, smernice Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a zrušujú určité akty v oblasti plemenitby zvierat („nariadenie o plemenitbe zvierat“). Napĺňanie tohto šľachtiteľského programu sa musí vykonávať v súlade so štatútom plemenných kníh pre ovce chované na Slovensku. Tento šľachtiteľský program vychádza aj z dlhodobou stanovenými zásadami v predchádzajúcich štatútoch plemennej knihy pri šľachtení daného plemena na území Slovenskej republiky.

Napĺňanie a dodržiavanie tohto šľachtiteľského programu zaisťuje Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo, ako uznaná chovateľská organizácia, ktorá podľa zákona o šľachtení a plemenitbe je poverená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky vedením plemennej knihy.

Šľachtiteľský program je súbor systematických opatrení a zámerov, vrátane zaznamenávania primárnych údajov, údajov o selekcii a plemenitbe a o výmene plemenných zvierat a ich zárodočných produktov, ktoré boli navrhnuté a realizované s cieľom zachovať alebo posilniť želané fenotypové a genotypové znaky a vlastnosti v rámci cieľovej chovnej populácie. Na základe tohto šľachtiteľského programu sa stanovuje chovný cieľ predmetného plemena. Chovný cieľ sa stanovuje prostredníctvom chovateľských metód, ktoré sú definované pri hodnotení kontroly úžitkovosti.

Cieľom tohto šľachtiteľského programu je zvyšovanie genetickej hodnoty a úžitkovosti jedincov daného plemena na území Slovenskej republiky tak, aby nadväzoval na šľachtiteľské

programy a chovné ciele v krajine pôvodu plemena a v ostatných krajinách Európskej únie. Tento šľachtiteľský program sa vzťahuje na územie Slovenskej republiky.

Charakteristika plemena

Plemeno bolo vyšľachtené v južnom Nemecku krížením importovaných jemnovlnových oviec s miestnymi ovcami a plemenom zaupel, do roku 1950 známe pod názvom ovca württemberská. Plemenom merinolandschaf bolo uznané v polovici 20. storočia. V minulosti sa podieľalo na vzniku mnohých plemien. Plemeno je rané, ovce sú veľkého telesného rámca, s kombinovanou úžitkovosťou a chodivé. Vlna je biela, rúno polouzatvorené. Hlava stredne dlhá a nie príliš široká. Uši sú dlhé, široké a mierne zvislé. Na čele má typickú vlnenú šticu. Hrudník je hlboký a primerane široký. Chrbát dlhý, stredne široký, ktorý prechádza do mierne zrazeného zadku. Končatiny sú v porovnaní s merinom dlhšie, sponkové kĺby sú pevné, paznechty stredne tvrdé. Stehná sú priemerne osvalené. Obe pohlavia sa bezrohé. Zvláštnosťou u plemena je asezónnosť ruje (takmer celoročne plodné obdobie). Jahničky je možné pri dobrom odchove pripúšťať už v 10. mesiacoch veku. Prednosťou plemena je nízky výskyt tuku v jatočnom trupe vykrmovaných jahniat, a preto sa výkrm môže realizovať do vyššej porážkovej živej hmotnosti 40 – 45 kg. Bahnice sa vyznačujú veľmi dobrými materskými vlastnosťami a mliečnou úžitkovosťou. Ovce sú vhodné pre oplôtkový spôsob pastvy, ale aj pre iné spôsoby pastvy. Zlepšenie celkovej zmasilosti jatočných jahniat je možné doceliť krížením s mäsovými plemenami. Plemeno je vhodné k chovu v nížinných a podhorských oblastiach.

Úžitkové vlastnosti

Živá hmotnosť dospelých bahnic je 65 – 75 kg, pri baranoch 90 – 120 kg. Plodnosť na obahnenú ovcu je 160 - 180 %. Živá hmotnosť jahniat v 100 dňoch veku je 30 – 35 kg, priemerný denný prírastok jahniat v odchove a výkrme je 280 – 300 gramov. Sortiment vlny AB - B (23 – 27 μ m). Priemerná ročná striž vlny bahnic je 4,5 – 5,0 kg a baranov 5,0 – 7,0 kg pri výťažnosti vlny 50 – 55 %.

Postup šľachtenia plemena

Základnou formou šľachtenia je čistokrvná plemenitba, so zámerom aby parametre úžitkovosti u nás chovaných oviec plemena merinolandschaf (ML) sa čo najrýchlejšie približovali a vyrovnali parametrom, ktoré sú uvádzané v plemennom štandarde. Šľachtenie je založené na výbere geneticky najlepších jedincov do pozície rodičov ďalšej generácie. Základom šľachtiteľskej práce pre správne vytypovanie týchto geneticky najlepších zvierat bude aj naďalej kontrola úžitkovosti. Získané dáta sa pri dostatočne početnej populácii využijú pri odhadoch plemenných hodnôt (ďalej len „PH“) pomocou metódy BLUP Animal Model, ktorá umožní korekciu systematických vplyvov prostredia a využije informácie o všetkých príbuzných jedincov v rodokmeni, čím sa výrazne zvyšuje presnosť a spoľahlivosť odhadu. Pri malej populácii bude odhad PH robený na základe fenotypových hodnôt.

Odhad plemenných hodnôt sa urobí na základe záznamov o veľkosti vrhu bahnic a záznamov zo sledovania hmotnosti jahniat vo veku 80 - 120 dní resp. priemerných denných prírastkov (ďalej len „PDP“) a tiež zo sledovania ukazovateľov charakterizujúcich zmasilosť jahniat (plocha *MLLT*, hrúbka podkožného tuku). Konečným cieľom je stanovenie celkovej PH oviec plemena ML zohľadňujúcej ekonomickú váhu jednotlivých ukazovateľov.

Rýchlejší genetický pokrok predpokladá vyššiu intenzitu selekcie. Genetický vývoj populácie je týmto spôsobom zabezpečovaný hlavne výberom plemenných baranov. Keďže sa jedná o málo početnú populáciu, ktorá sa na Slovensku chová len krátke časové obdobie je potrebné rátať s nákupom plemenníkov zo špičkových chovov v EÚ.

Plemenný štandard a chovný cieľ oviec plemena merinolandschaf chovaného v SR

Hlavné ukazovatele:

Ukazovateľ		merinolandschaf (ML)
Základná charakteristika	<i>Plemenný štandard</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kombinované plemeno s dobrou mäsovou úžitkovosťou, vhodné do extenzívnejších podmienok a pre oplôtkový systém chovu • Obe pohlavia sú bezrohé • Vlna je biela • Charakteristická asezonnosť ruje (takmer celoročné plodné obdobie)
Úžitkové zameranie	<i>Plemenný štandard</i>	Kombinované plemeno s dobrou mäsovou úžitkovosťou
	<i>Chovný cieľ</i>	Kombinované plemeno s dobrou mäsovou úžitkovosťou
Hmotnosť bahníc	<i>Plemenný štandard</i>	65 - 75 kg
	<i>Chovný cieľ</i>	65 - 75 kg
Hmotnosť plemenných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	90 – 120 kg
	<i>Chovný cieľ</i>	90 – 120 kg
*Hmotnosť jariek	<i>Plemenný štandard</i>	45 kg
**Hmotnosť aukčných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	65 kg
	<i>Chovný cieľ</i>	70 kg
PDP jahniat do odstavu – jahničky	<i>Plemenný štandard</i>	0,250 kg
	<i>Chovný cieľ</i>	0,280 kg
PDP jahniat do odstavu –baránky	<i>Plemenný štandard</i>	0,280 kg
	<i>Chovný cieľ</i>	0,300 kg
Jemnosť vlny	<i>Plemenný štandard</i>	23 – 27 µm, sortiment AB-B
Plodnosť na obahnenú ovcu	<i>Plemenný štandard</i>	160 - 180 %
	<i>Chovný cieľ</i>	180 %

* hmotnosť jahničiek do 1 roka musí byť minimálne 2/3 živej hmotnosti bahníc

** uvádzaná hmotnosť sa týka baranov vo veku nad 1 rok, do 1 roku musí mať baran minimálne 2/3 živej hmotnosti aukčného barana